רגלי הסוס. אני מבין סוסים, והם אותי.

„ברומניה היה לי סוס בשם גולדן בוי. הוא היה חום. זו היה אצילי. גזע משובח ופראי. הוא היה שייך לידידי, הבארון פלוג־דר, וכשהיה בן שלוש, נחבש לראשונה. הרג אדם ופצע שני. הבארון רצה לירות בו. בלילה קפצתי מעל הגדר הגבוהה, אל גולדן בוי. הייתי איתו כל הלילה. שו־חחתי איתו וכעבור זמן קצר לקח את הסוכר מידי. בבוקר חבשתי איתו. עם גולדן בוי עברתי את פולניה, צ׳כוסלובקיה, אוסטריה, יוגוסלביה ורומניה. אחרי ארבעה חודשים ו־600 קילומטרים — זה היה ב־1934 — פגשתי את מאסאריק. לא שו־חחנו על פוליטיקה. שוחחנו על סוסים. הוא היה פרש גדול.״

שוב בהריון. קליין התחיל את מל־חמת העולם השניה בכלא רוסי, הפך חייל בצבא האדום, העביר פליטים יהודיים, ונפל בשבי הנאצים. ב־1946 עלה ארצה, יסד לו בית־ספר לרכיבה בנתניה. תושבי העיר החלו קוראים לו „הפרש״. היו לו ששה סוסים, שהרכיבו יפהפיות עשירות במשך 14 חודשים, עד שהמורה היקר פשט את הרגל. הוא ניסה את כוחו במסחר יה־לומים, וגם בזאת פשט את הרגל.

הפצצה הספרותית החדשה של אירופה הוא אדם בודד, אומלל, שכול. בנו היחיד, חבר אצ״ל ואחר־כך חייל בצה״ל, נהרג במלחמת העצמאות. המשפחה טבעה כשנת־קלה האניה מרקורי בטורפדו ב־1944, בדר־כה לארץ־ישראל. יש לו אם בת 80 וכמה קרובים במשוב ליד נתניה. מאשתו, התגרש.

מחוסר־עבודה, הסתגר קליין בחדרו. אפי־לו עברית לא ידע. לא היה לו מה לעשות, מלבד לכתוב. „מה שכתבתי מבוסס על מאורעות שחייתי,״ סיפר השבוע לכתב העולם הזה, „הרקע הוא ההיסטוריה. המ־אורעות הגדולים — ולעומתם האיש הקטן הנהרס על־ידם. הספר בנוי מאפיזודות, סביב 61 גיבורים. התחלתי בתקופת מלחמת ה־עולם הראשונה ועד פלישת הגרמנים ל־רוסיה ב־1941. קורות האנשים בספר הזי־כירו לי את הפסוק מעמוס: ,כאשר ינוס איש מפני הארי, ופגעו הדוב, ובא הבית וסמך ידו על הקיר ונשכו הנחש׳. לכן קראתי לספר כאשר ינוס איש מפני הארי.״

הוא שלח את כתב־היד הגרמני לבית־ההוצאה פישר, שפירסם בשעתו את כותבי סטפן צווייג, תומס מאן והופמנסטל. הכרך המהודר בן 878 העמודים, נשא עליו, בגר־מנית, את השם „יעקב קליין־הפרש״. הוא זכה מיד להצלחה. הישרה עם חלף עם הרוח. „יצירה כזאת מופיעה פעם בדור,״ אמר מבקר חשוב.

עתה נמצא קליין הפרש, לדבריו, בהריון עם החלק השני של הטרילוגיה, ארדס. „או אולי אקרא לו בכל הדרכים. הוא יע־סוק בשנות המלחמה ויסתיים במשפט אייכמן.״

מעשי מופת

הגרעיני וויצול השואה

בשבוע החולף הופיע שמו של צעיר ישראלי בכותרות עיתוני גרמניה המער־בית. הסינט של המבורג שלח לו מכתב

קצין שני ירדן
„כל המציל נפש סגרמניה...״

הוקרה, על מעשה־מופת בהגשת עזרה להצלת חיי אדם. כל העתונים היו מלאים דברי הלל על מעשהו הנועז של הימאי ה־ישראלי יעקב ירדן (28).

ירדן, קצין־שני בצי הסוחר הישראלי, נשלח ע״י חברת אל־עם למספנת המבורג, יחד עם ימאים ישראלים אחרים, על־מנת לקבל לידם את אונית־המשא הר־רמון, אשר בנייתה הושלמה זה עתה.

שעות מספר לפני הפלגת־הבכורה של האניה, אשר הפליגה לארצות־הברית, הילך ירדן לתומו לאורך השדרה המקבילה לשפה הנהר אלבה. אותה שעה היו שרועים מאות נופשים בבגדי־רחצה על גדות הנהר, נהנים מזיו החמה.

לפתע נשמעה זעקת־יאוש מתוך מי־הנהר הגועשים. לנגד עיניהם של מאות

(המשך בעמוד 14)

איך הפכתי מיליונר

ד׳, נמאס לי. נמאס לי כל פעם לבקש חצי לירה מהג׳ינג׳י. נמאס לי לקנות בחנות־המכולת בהקפה, לאכול במסעדה בקרדיט, ללכת עם צוארון מלוכלך מפני שאין לי כסף למכבסה, ולא ללכת לקולנוע. ומהיום שכל אלה, שהיו אתי בתקופת־הזוהר של לפני תש״ח, פתחו מסעדות, בכלל אין לי מרוב בושה איפה לאכול. החלטתי שאם כל החברים שלי יכלו להפוך למיליונרים בן לילה, מה מפריע לי להיות מיליונר גם כן? מה יש, החסרי מיליונרים אנו?

בקיצור, בוקר בהיר אחד הפכתי למיליונר.

תמיד ידעתי שזה פשוט, אלא שלא היה בי העוז להגשים את הרעיון הפשוט. אבל כאשר חרב חדה מונחת על צוארך — — —

★ ★ ★

ל קחתי הזוואה של 500 לירות. צבעתי את השערות משחור ל׳ג׳ינג׳י. הרכבתי משקפיים, והצמחתי שפם קטן. כך שלא יכירו אותי. מתחת למכנסיים, על הבטן הנחושה, תחבתי כר קטן שהדביק לי כרס נחמדה. טילפנתי לכל מערכות העתונים והודעתי שביום ו׳ אני עורך מסיבת־עתונאים במלון דן. אני, צ׳ארלס רויטמן, מיליונר צעיר, בנו של מיליונר, בעל רשת בתי־החרושת הידועים לפפרקאצין, ונציגה של קבוצת פלוריידה, התאחדות יהודים טובים להשקעות בישראל.

כולם היו שם. זללו סנדוויצ׳ים כמו חזירים. שתו בירה. פיטפטו על הקואליציה. קרצו בעיניים ומוללו ברגליים. בקיצור — עתונאים. כאשר קמתי אני לשאת את דברי, ירדה דממת־מתח על האולם. רק קולו של המיתקן למיזוג־אוויר ניסר חלושות.

„מדגסקר,״ אמרתי, „מייצרת חצי מיליון טון פפרקאצין לשנה. ולא נבוא למנות את חשיבותו של הפפרקאצין, שהוא חומר־הגלם היסודי לתעשיית הסיפילין.״

(„נכון, נכון!״ נשמעו נהימות של הסכמה מפיות עמוסי נקניק).

„גם פנמה הענייה,״ אמרתי, „מצאה דרך לייצר בעצמה את הפפרקאצין. הפפרקאצין הפנמי מכסה את כל דרישות השוק הפנמי הפנימי, ובגלל שכר־העבודה הנמוך של הפועל הפנמי, הוא משווק מדי שנה לארצות־הברית!״

„ואני שואל את עצמי,״ המשכתי, „מה מפריע לישראל לייצר אף היא את הפפרקאצין בעצמה? ומה מפריע לה לפתח תעשייה זו בממדי־ענק, כדי שתוכל לשווקו בכל העולם החפשי ולצבור מדי שנה רווח נקי של 13 מיליון דולר? וכל זה במטבע חוץ.״

„רק חוסר תמיכה מצד השלטון הוא המונע,״ הימהם נציג דרור.

„והחנקת היזמה החופשית!״ זימזם נציג האדמה.

„חוסר המעוף הממלכתי!״ הצטרף נציג ערבית.

„מלצר, עוד סנדוויצ׳ים!״ אמרתי. (המסיבה עלתה 400 ל״י).

★ ★ ★

מ נהל לשכת שר־השמיתוח קיבל אותי במבוכה גלויה.

„כן,״ אמר לי, „כמובן אני יודע במה המדובר. ביקשתי מהמומחים שלי לערוך סקר על אפשרויות גידול הפפרקאצין בארץ.״

„לא גידול אלא ייצור,״ הפסקתי אותו בגסות.

„כן, כן, כמובן, ייצור ולא גידול,״ אמר מנהל לשכת־השר. „ובכן,

מאת עמוס קינן

בירדנו את האפשרויות, אלא שמונחות אצלנו כבר שש־עשרה הצעות דומות לגידול פפרקאצין — סליחה, לייצור — ואיננו...״

„מה, אינכם בטוחים?״ שאלתי, „אנחנו יכולים ללכת מחר למצריים, אל נאצר, ולהציע לו את אותה ההצעה! אני מייצג הון לא־יהודי! במצריים שכר־העבודה הוא נמוך! הפפרקאצין המצרי שלי יימכר למרות החרם הערבי! איזה שד דחפני לבוא דווקא הנה!?!״

„רגע רגע,״ מיהר איש השמיתוח להרגיע אותי, „לא לזה הכוונה. רציתי רק לרמוז ש... להצע ש... להעלות כמה סברות...״

„דבר, בן־אדם!״ אמרתי. „מה אתה רוצה? קצת אחוזים?״

„אני רוצה רק לשקול אפשרות של השתתפות מצד משרדי במימון הייצור,״ גימגם המנהל.

„אין לנו צורך בשום הלוואות!״ פסקתי.

„אבל המדובר אינו בהלוואה, אלא בהשקעה!״ אמר השמיתוח.

★ ★ ★

ב ינתיים יצאה כל העתונות בארץ בסקירות מקיפות על האפשרויות העצומות הטמונות בפיתוח תעשיית הפפרקאצין בארץ. עתון אחד אפילו הרהיק לכת ואמר שבדור החלל והספוטניק, מי שאינו מייצר פפרקאצין, משול למי שנלחם נגד הטילים של נאצר בקשת וחץ. עוד למחרת הופיע אצלי נציג משרד־השמיתוח והזמין אותי לשיחה אישית עם שר השמוצר.

הישיבה היתה קצרה ומכרעת.

„אנו מוכנים לתת יד לכל מי שרוצה להשקיע כספים בישראל,״ הכריז השר, „וכל מה שאנו מבקשים הוא רק שתהיה לנו הזכות ההיסטורית להשתתף גם אנו במימון מפעל היסטורי זה. ברור שהכתובה היא שלא על מנת לקבל פרס. פשוט, לא נעים לנו לחשוב שבא יהודי טוב ותורם מדמי לפיתוח הארץ בעוד אנו מחשים. נכון?״

„נכון שמכון,״ אמרתי, „אחוזים שמחוזים.״

ועוד באותו יום התקיימה פגישה בינמשרדית גדולה, בה הוחלט:

- שמשרד השמיתחון משתתף ב־15 אחוז.
- משרד השמיתוח ב־35 אחוז.
- סולל בונה ב־40 אחוז.
- משרד הדתות ב־15 אחוז (בתנאי שנסכים במשך הזמן לעשות מקום קדוש קטן ליד בית החרושת).

לא היו שם הערות והסתייגויות. רק נציג משרד־החוץ ביקש לכתוב בפרוטוקול במקום „מדגסקר״ — „הרפובליקה המלגשית״.

עשיתי חשבון זהיר ונוכחתי שיש כבר 105 אחוזים. החלטתי שבשבילי מספיק גם 5 אחוז עודף נקי, והפסקתי את הישיבה.

„שר־השפיתוח פתח את המפעל חגיגית...״

נתנו לי ביד צ׳ק על 10 מיליון דולר ושאלו מתי אבן־הפינה. אמרתי מה יש, אפשר אפילו עכשיו.

עלינו כולנו כהליקופטר עם הצלמים, טסנו קצת מעל שמי־הארץ, עד ששר השמוצר הראה באצבע שלו למטה ואמר: כאן. ירדנו למטה, והנחנו אבן־פינה. אחר כך התברר שזה היה בחבל ערד. לא היתה ברירה, תיכף התחילו לבנות את עיר ערד, שתקלוט את פועלי הפפרקאצין.

★ ★ ★

כ ן, שכחתי להגיד שתמורת עשרה מיליון הדולר שקיבלתי הבטחתי השתתפות מצדי ב־10 מיליון גם כן, למרות העובדה שנציגי הממשלה דורשים כל כך הרבה מההכנסות. ציוני או לא? רק תנאי אחד התניתי: שאת ההון הדרוש ליציקת היסודות אוכל להעביר ארצה בצורת מיתקנים למיזוג־אוויר. הממשלה הסכימה.

נסעתי לאמריקה, קניתי בחצי מיליון דולר 1000 מתקנים למיזוג־אוויר. מכרתי אותם כאן ביום אחד והרוחתי מיליון דולר נקי. אחר־כך נסעתי להביא את שארית ההון הדרוש לבניית הקירות. זאת הירשו לי להביא רק בצורת פריג׳ידרים, כי בית־החרושת המקומי למיזוג־אוויר נסגר מחוסר עבודה — סתמתי לו את כל השוק. יצא לו כל האוויר. מכרתי 30 אלף פריג׳ידרים, הרווחתי מיליון דולר, העברתי אותם לבנק בשוויץ, והצטערתי שבית־החרושת הישראלי למקררים נסגר — היו בחורים טובים, חבל.

את ההון הדרוש ליציקת הגג הבאתי בצורת מכוניות ספורט מדגם אלפא רומיאו, פטורות ממכס. הצלחתי למכור מהן רק 200 — בריווח נקי של מיליון דולר. גם זאת העברתי לשוויץ. עתה היה בית־החרושת בנוי וחמש מאות פועלים, עולים חדשים, התחילו לייצר בו פפרקאצין.

★ ★ ★

ב התחלה היו תקלות בייצור. שמפא״י ו[illegible]ם רבו מי יהיה בועד־העובדים. מי יהיה במועצה המקומית. מי יעלה לתורה בבית־הכנסת. בסוף זה הסתדר. קיבלתי סובסידיה.

חומר־הגלם לייצור פפרקאצין היא השמארקאצין, וקיבלתי עוד סובסידיה כדי לייבא שמארקאצין מקמצ׳טקה, המקום היחידי בעולם המייצר שמארקאצין. את השמארקאצין שופכים למכונות, מערבבים אותו בזפת ובנוצות ורק לאחר תהליך מסובך יוצא הפפרקאצין, שהוא לאמיתו של דבר שמארקאצין מגולגל בזפת ובנוצות. (אפשר בתהליך הפיך להפוך פפרקאצין לשמארקאצין, אבל תמיד נשארת קצת זפת דבוקה לנוצות).

כמובן שבשנה הראשונה לא הצלחתי לייצא מאומה. בגלל חוסר עידוד מצד הממשלה. סולל בונה כיסה את ההפסד. בשנה השניה כיסה את ההפסד משרד־השמיטחון. כולם הבינו שנוכח החתירות של נאצר והחרם הערבי קשה לשוק סחורה ישראלית, אפילו אם היא עולה בטיבה על כל פפרקאצין אחר. הסברתי להם גם שהזפת הישראלית אינה שמנונית במידה מספקת. והנוצות רטובות.

לאחר השנה החמישית הצטבר בבנק השוויצי סכום של 10 מיליון דולר לזכותי. סגרתי את המפעל ואמרתי שפה בארץ הזאת לא נותנים לעבוד. עיר הערד כוסתה בחולות. העולים נטשו ובאו לתל־אביב. עזבתי את הארץ מאוכזב ומר־נפש, והשתקעתי בסן־מוריץ. לפני חודש חודש המפעל, ומייצרים בו קופסאות פח למשחת נעליים. אני קונה תמיד רק מהם — אוהב נעליים מצוחצחות תמיד.